

Knelpuntennota 2021

Door het Vlaams Mantelzorgplatform vzw (Coponcho, Liever Thuis LM, OKRA Zorgrecht, Mantelzorgnetwerk, Samana en Steunpunt Mantelzorg)

Inleiding

In Vlaanderen doen naar schatting 680.000 mensen aan mantelzorg. Mantelzorgers zijn mensen die regelmatig zorgen voor iemand met een zorg- en/of ondersteuningsnood uit hun nabije omgeving. Ze doen dit onbetaald en omdat ze een band hebben met die persoon. Vaak is dit een positieve en verrijkende ervaring: 8 op 10 mantelzorgers geven aan voldoening te halen uit hun mantelzorg.¹ De zorg kan echter ook zwaar doorwegen. Daarom is het belangrijk dat er voldoende ondersteuning wordt voorzien vanuit de overheid (federaal, Vlaams, gemeentelijk, bovenlokaal).

Toch stellen we vast dat niet alle mantelzorgers en zorgvragers de weg vinden naar de juiste informatie en ondersteuning. Heel wat mantelzorgers en zorgvragers vallen door de mazen van het net. Er zijn hiaten in de wetgeving en in het aanbod aan zorg- en hulpverleningsdiensten. Hierdoor worden mantelzorgers en hun zorgvragers tot op heden met heel wat knelpunten geconfronteerd.

Het woonzorgdecreet van 15 februari 2019 geeft de opdracht aan de zes erkende verenigingen voor mantelzorgers en gebruikers (Coponcho, Liever Thuis LM, OKRA Zorgrecht, Mantelzorgnetwerk, Samana en Steunpunt Mantelzorg) om deze knelpunten te detecteren en inventariseren. Dit rapport is een synthese van de belangrijkste en meest gesignaleerde problemen aan de verschillende verenigingen in 2021. Ook signalen die we oppikten op fysieke en digitale bijeenkomsten met mantelzorgers en zorgvragers zijn vervat in deze knelpuntennota.

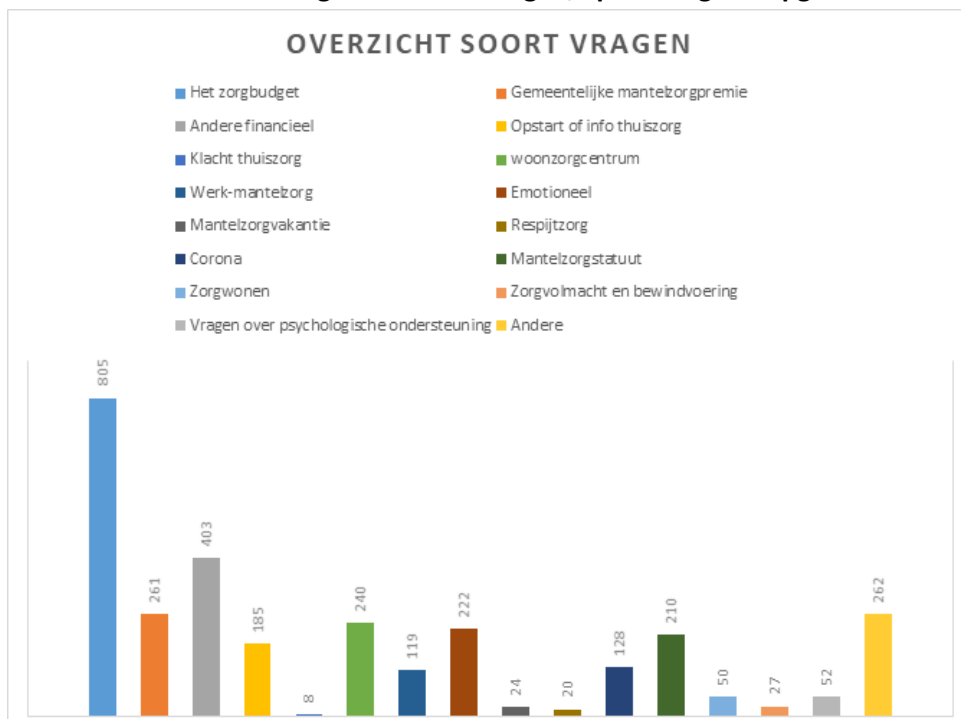
In totaal kwamen er 3.016 vragen en klachten van mantelzorgers en zorgvragers binnen via de diverse communicatiekanalen (o.a. telefoon, mail, sociale media...) van de zes erkende mantelzorgverenigingen. Daarbij stellen we vast dat ook in het jaar 2021 het aantal opmerkingen en vragen dat we ontvingen opnieuw steeg. Dit is een procentuele toename van maar liefst 20 %.

Onderstaande grafiek 1 stelt het soort vragen en opmerkingen van 2021 visueel voor. De vragen worden per thema gecategoriseerd (bijvoorbeeld: 'het zorgbudget') en we geven weer hoe vaak ze voorkwamen.

¹ Lambotte, D., De Koker, B., De Bruyne, N., & De Witte, N. (2020). De beleving van mantelzorgers in tijden van COVID-19. Onderzoeksrapport. Hogeschool Gent.

<https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/Onderzoeksrapport%20Mantelzorg%20in%20tijden%20van%20COVID-19.pdf>

Grafiek 1. Het ontvangen aantal vragen/opmerkingen opgedeeld in verschillende thema's.

In tabel 1 lijsten we de tien meest voorkomende thema's op en we benoemen hun verhouding ten opzichte van het totale aantal vragen.

Tabel 1. De tien meest voorkomende thema's in 2021 (en hun verhouding t.o.v. het totaal).

Tien meest bevraagde thema's	Aandeel t.o.v. het geheel
1. Het zorgbudget	26,69%
2. Andere financieel	13,36%
3. Gemeentelijke mantelzorgpremie	8,65%
4. Woonzorgcentrum	7,96%
5. Emotioneel	7,36%
6. Mantelzorgstatuut	6,96%
7. Opstart of info thuiszorg	6,13%
8. Corona	4,24%
9. Werk-mantelzorg	3,95%
10. Vragen over psychologische ondersteuning	1,72%

Ook het percentage 'andere vragen' lag behoorlijk hoog (8,69 %). Het betreft hier o.a. vragen over de ondersteuning van de mantelzorger bij (jong)dementie, vragen over verpleegkundige handelingen voor mantelzorgers en over het lidmaatschap bij de mantelzorgverenigingen en hun aanbod.

1. Financiële ondersteuning voor mantelzorgers

Veel mantelzorgers ondervinden negatieve financiële gevolgen omwille van de zorg die zij opnemen, bijvoorbeeld doordat de kosten van de zorg oplopen of doordat ze genoodzaakt zijn hun werktijd te verminderen. Uit een bevraging² in 2019 bij 540 mantelzorgers bleek dat 40 % van de respondenten nood had aan bijkomende financiële steun en 38 % droomt van een volwaardige verloning. Deze nood zien we sterk bevestigd in de vragen die de mantelzorgverenigingen registreerden in 2021. De vragen over financiële thema's ('het zorgbudget', 'andere financieel' en 'gemeentelijke mantelzorgpremie') vormen 48,71 % van het totale aantal vragen die we ontvingen. Bijna de **helft** van alle vragen die mantelzorgers of zorgvragers stelden, had dus betrekking op het financiële.

Dit is een sterk signaal dat mantelzorgers duurzame financiële ondersteuning nodig hebben. De procedurele complexiteit en de onbekendheid van veel premies en tegemoetkomingen verspreid over de verschillende beleidsniveaus (federaal, Vlaams, gemeentelijk) blijft hierbij een probleem. Nog steeds zijn we ervan overtuigd dat een adequate manier van (automatische) rechtentoekenning hier een oplossing kan bieden. Verder baren de evoluties die we momenteel waarnemen bij het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden (de afscoringen sinds de invoering van de BelRAI-screener als indicatie-instrument) en de gemeentelijke mantelzorgpremies ons zorgen. Ze brengen de financiële ondersteuning van mantelzorgers en zorgvragers in het gedrang.

Het zorgbudget

Vanaf 1 juni 2021 wordt er bij de indicatiestelling voor het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden gebruikt gemaakt van de BelRAI-screener. Deze nieuwe tool heeft een aantal positieve effecten: mensen met een psychische of cognitieve problematiek komen sneller in aanmerking voor het zorgbudget dan vroeger. Het onbedoelde neveneffect is dat een groep mensen die voorheen recht hadden op de premie die nu niet langer ontvangen, hoewel hun situatie dezelfde is gebleven of doorheen de jaren verslechterd is.

De mantelzorgverenigingen stuiten op onbegrip van mantelzorgers en zorgvragers die het opeens zonder deze € 130 per maand moeten stellen. Dat dit het resultaat is van een nieuw meetinstrument voelt voor velen aan als een onrecht. In de knelpuntennota van 2020 noteerden we dat we hoopten "dat er bij de indicatiestelling meer rekening gehouden wordt met de noden van mantelzorgers". We moeten hier helaas een nadelige evolutie constateren.

Bovendien vrezen we dat, wanneer zorgvragers hun zorgbudget verliezen, er vooreerst bespaard wordt op respijtzorg (oppashulp overdag of 's nachts, dagverzorgingscentrum, kortverblijf). Zo zal er bijkomende druk komen te liggen op de mantelzorger(s).

² Trendpeiling Samana, 2019

De gemeentelijke mantelzorgpremie

In de knelpuntennota van 2020 vermeldden we reeds dat uit onderzoek blijkt dat de voorwaarden voor het krijgen van een gemeentelijke mantelzorgpremie steeds strenger worden. De voorwaarden voor het verkrijgen van de premie worden nog sterker afhankelijk van bijkomende criteria. Deze tendens lijkt in 2021 ongewijzigd.³ Bovendien blijft ook het aantal gemeenten dat een mantelzorgpremie toekent status quo.

De gemeentelijke mantelzorgpremie wordt gezien als één van de manieren om mantelzorgers te erkennen en te waarderen. Mantelzorgers ervaren dit zelf ook vooral als een waarderingsvergoeding. Het uitbetalen van een gemeentelijke mantelzorgpremie mag echter geen excuus zijn voor gemeente om geen aanvullende inspanningen te leveren om hun inwoners die mantelzorgtaken opnemen te ondersteunen. Hier zien we wel een positieve trend in. Steeds meer gemeenten zetten in op een divers ondersteuningsaanbod voor een brede groep mantelzorgers. Dit juichen we als mantelzorgverenigingen toe.

Wat met de Brusselse mantelzorgers en hun zorgbehoevende naasten?

Zowel bij de gemeentelijke mantelzorgpremie als bij het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden valt ons de onderbescherming van mantelzorgers in Brussel op. Slechts 1 op 19 Brusselse gemeenten heeft een mantelzorgpremie. Het aantal mensen met een zorgbudget is daarenboven ook proportioneel veel lager dan in Vlaanderen.

2. Woonzorgcentrum

In 2020 stonden de vragen en klachten over woonzorgcentra in het teken van de pandemie en de bijbehorende beperkende maatregelen om het virus te bedwingen. Bewoners en hun familie/mantelzorgers werden voor een lange periode van elkaar gescheiden en hun rechten kwamen onder druk. Hoewel de woonzorgcentra ook in 2021 verder uitgedaagd werden om het coronavirus buiten te houden en waar nodig bezoekbeperkingen moesten invoeren, kregen we hier opmerkelijk minder vragen en klachten over binnen. Het minimaal bezoekrecht speelt hier waarschijnlijk een belangrijke rol in. Daarnaast noteerden we zowel tijdens onze dienstverlening als tijdens vormingen dat er stappen gezet zijn in het betrekken van bewoners en mantelzorgers in de totstandkoming van de lokale richtlijnen én de communicatie hierover.

De vragen en klachten in 2021 kunnen we hoofdzakelijk indelen in de volgende rubrieken:

Facturatie en betaalbaarheid

Het is niet altijd overzichtelijk voor de familieleden hoe de factuur in woonzorgcentrum wordt samengesteld. Hoewel er duidelijke regels rond bestaan, is het niet altijd duidelijk wat inbegrepen is in de dagprijs en welke supplementen mogen aangerekend worden. Ter illustratie is er het voorbeeld van een mantelzorger die extra kosten kreeg aangerekend nadat het woonzorgcentrum overgeschakeld was naar een andere leverancier van incontinentiemateriaal en hierdoor niet meer met het standaardmateriaal

³ Een mantelzorgpremie in elke gemeente, Samana, 2020.

geholpen kon worden. Door de specifieke zorgnoden moesten ze dan zelf onterecht opdraaien voor de meerkosten. Of een bewoner die omwille van de cohortering naar een grotere kamer moest, initieel extra kosten kreeg aangerekend. Daarnaast blijft de betaalbaarheid van het woonzorgcentrum bewoners en hun familieleden zorgen baren.

Verhuis naar een woonzorgcentrum

De verhuis naar een woonzorgcentrum blijft een grote stap. Er zijn vragen over hoe je de toekomstige bewoner best kunt voorbereiden, op welke basis je een woonzorgcentrum kiest en wanneer je best de stap zet. Ook administratieve vragen komen hierbij kijken. De keuze waar je je domicilie als bewoner moet plaatsen, is niet alleen een emotioneel moeilijke keuze, het is best ingewikkeld om te bepalen welke de financiële gevolgen zijn.

Betrokkenheid en inspraak

De coronacrisis heeft veel mantelzorgers van bewoners bewuster doen stilstaan bij hun rol. De voornaamste bekommernis is dat er ook naar hen geluisterd wordt en dat ze goede informatie kunnen krijgen en doorgeven over hun naaste. Mantelzorgers willen betekenisvol blijven voor hun naaste. Ook het belang van inspraak van bewoners en mantelzorgers is toegenomen. Mantelzorgers vinden het belangrijk dat er zowel naar de stem van de bewoner als naar de mantelzorgers geluisterd wordt. De bewoners- en familieraden spelen hier een belangrijke rol, maar daarnaast is een algemene cultuur van participatie in de voorziening noodzakelijk en moet er ook gekeken worden hoe bewoners die niet zelf hun vragen kunnen formuleren of rechten verdedigen, vertegenwoordigd worden.

Kwaliteit van leven, wonen en zorg

Thuisgevoel en geborgenheid (zich veilig voelen) bepalen steeds meer de tevredenheid over de opname van de bewoners en de familieleden. Dit zijn kwaliteitspunten waar momenteel te weinig aandacht voor is. Ook bij de inspectiediensten ontbreken deze elementen in de actuele inspectieverslagen. Naar de nabije toekomst toe zal moeten nagegaan worden hoe dit kan geoperationaliseerd en gemeten worden. Een eerste stap hierin zijn tevredenheidsonderzoeken bij bewoners, familie en personeelsleden. De eerste stappen hiertoe worden gezet door het Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg (VIKZ).

Commercialisering

De nieuwsberichten over de mogelijke verdere commercialisering van de zorg, maakten ook reacties los bij mantelzorgers. Vanuit de meldingen die we binnenkregen, kunnen we vaststellen dat mantelzorgers het belangrijk vinden dat winsten maximaal geherinvesteerd worden in de zorg zelf en dat overheidsgeld dat bedoeld is om de kwaliteit in de voorzieningen te kunnen garanderen niet zomaar mag wegvloeien naar aandeelhouders.

3. Draagkracht mantelzorgers onder druk tijdens de coronapandemie

In de knelpuntennota van 2020 rapporteerden we enkele alarmerende cijfers rond de overbelasting die veel mantelzorgers ervaren. Oorzaken hiervan waren het verminderde sociale contact en de afbouw van professionele hulp/zorg tijdens de coronapandemie. Ook in 2021 bleven deze negatieve gevolgen uit de pandemie aanslepen. Dit doet ons concluderen dat, reeds twee opeenvolgende jaren, de draagkracht van mantelzorgers aanzienlijk onder druk staat.

Dat corona een bekommernis blijft voor veel mantelzorgers en zorgvragers bleek ook uit het aantal vragen (128) die we erover kregen. In 2021 hadden deze vragen ook betrekking op de coronavaccins. Veel mantelzorgers merkten in dit kader ook op dat het onlogisch is dat zij geen prioritaire plek kregen in de vaccinatiestrategie. Het zijn immers meestal de mantelzorgers die buitenshuis gaan om medicatie en boodschappen te voorzien voor de persoon voor wie zij zorgen. Bovendien komt de zorgcontinuïteit van de zorgvragers in het gedrang wanneer de mantelzorg besmet zou raken met het coronavirus.

Om de veerkracht van mantelzorgers te stimuleren, werkten de mantelzorgverenigingen programma's, tools en vormingen uit die mantelzorgers gewaar maken over thema's als 'de energiebalans', 'draagkracht en -last' en zelfzorg in het algemeen. Toch is dit niet genoeg en moet er blijvend ingezet worden op respijtzorg en laagdrempelige professionele psychologische ondersteuning.

4. Respijtzorg

Om de zorg langdurig en kwalitatief vol te houden is het nodig dat mantelzorgers de kans krijgen om hun batterijen op te laden. Dit bijvoorbeeld door er eens tussenuit te gaan of door hobby's te blijven uitoefenen. In veel gevallen is het niet mogelijk om de zorgvrager(s) alleen te laten.

Het is daarom noodzakelijk dat het aanbod aan betaalbare respijtzorg wordt uitgebouwd. Momenteel is er een groot tekort aan beschikbare respijtzorg in de buurt waar zorgvragers wonen. Ook moet het aanbod meer divers worden zodat het een bredere groep van zorgvragers en mantelzorgers dekt. Momenteel is het immers zo dat er voor bepaalde zorgnoden geen gepaste respijtzorg voor handen is, bijvoorbeeld voor ouders van kinderen met een beperking of een chronische ziekte of mantelzorgers van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Er moet aanbod op maat gecreëerd worden dat ook in staat is om aan huis te gaan bijvoorbeeld in het kader van nachtopvang.

5. Laagdrempelige psychologische ondersteuning

Psychologische ondersteuning komt terug als een belangrijk thema binnen de vragenregistratie van 2021. Hoewel het aantal expliciete vragen naar psychologische ondersteuning slechts 52 keer voorkwam, ontvingen de mantelzorgverenigingen vaak telefoontjes van emotionele mantelzorgers en/of zorgvragers (222). Dit illustreert een nood van mantelzorgers aan een luisterend oor.

De mantelzorgverenigingen juichen daarom alle initiatieven toe die psychologische ondersteuning toegankelijker en betaalbaarder maken. We weten immers dat de financiële drempel voor begeleiding door een psycholoog of psychotherapeut voor veel mantelzorgers erg hoog is, waardoor zij afzien van de

noodzakelijke begeleiding of deze uitstellen. De eerstelijnspsychologische functie zien we als een veelbelovende oplossing, maar tegelijkertijd ijveren we voor een verdere en bredere uitbouw hiervan. Nog te zeer is dit aanbod niet van toepassing op een belangrijke doelgroep mantelzorgers (65-plussers). Ook het aantal sessies is volgens ons niet hoog genoeg om adequate psychologische ondersteuning te bieden.

6. Combinatie werk en zorg

Federale mantelzorgstatuut

Ook het federaal mantelzorgstatuut bleef een belangrijk thema voor mantelzorgers en zorgvragers in 2021, al merken we wel een grote daling op in het aantal vragen ten opzichte van 2020. Op zich hoeft dit niet verrassend te zijn: aangezien het statuut op 1 september 2020 in voege trad en het op dat moment iets nieuw en onbekend was, is het logisch dat hier veel vragen over gesteld werden. Aangezien de uitbreiding van het mantelzorgverlof in 2021 nauwelijks de media gehaald heeft en er geen bijkomende sociale voordelen werden toegekend aan het mantelzorgstatuut, is het logisch dat het aantal vragen over dit onderwerp afgelopen jaar gedaald is.

Een bijkomende reden voor de daling kan zijn dat we blijven vaststellen dat mantelzorgers het statuut zien als een 'lege doos'. Er zijn te weinig voordelen verbonden aan dit statuut en ook in 2021 blijft de meerwaarde ervan onduidelijk voor veel mantelzorgers. Vooral de algemene erkenning blijft een administratieve procedure waar voor mantelzorgers geen voordelen aan gekoppeld zijn. Op 1 september 2021 werd het mantelzorgverlof wel uitgebreid. In plaats van 1 maand voltijds verlof, of 2 maanden deeltijds verlof, kunnen mantelzorgers nu gebruik maken van 3 maanden voltijds of 6 maanden deeltijds verlof. Deze uitbreiding is een stap in de goede richting, maar mantelzorgers kunnen nog steeds maar maximaal 6 maanden mantelzorgverlof opnemen doorheen heel hun loopbaan. Daarnaast werden met deze uitbreiding een aantal problemen die we reeds benoemden in onze knelpuntennota van 2020 niet opgelost. Zo zijn er geen wijzigingen aangebracht in de voorwaarden voor dit verlofstelsel. Het mantelzorgverlof is niet flexibel genoeg en biedt onvoldoende antwoord op de noden die mantelzorgers hebben. De vergoeding is bovendien voor de meeste mantelzorgers te laag om effectief het mantelzorgverlof te kunnen opnemen.

Als erkende mantelzorgverenigingen blijven we echter inzetten om het mantelzorgstatuut bekend te maken bij de mantelzorgers.

Federale verlofstelsels

Er bestaan heel wat verlofstelsels waar mantelzorgers een beroep op kunnen doen: verlof om medische bijstand, palliatief verlof, tijdskrediet, zorgverlof voor zelfstandigen ... en daar is nu ook nog eens het mantelzorgverlof bijgekomen. Allemaal mooi, maar voor elke maatregel zijn de voorwaarden en termijnen verschillend. Mantelzorgers zien door de bomen het bos niet meer. Bovendien zijn deze stelsels veel te weinig flexibel en sluiten dus onvoldoende aan bij de noden en wensen van de mantelzorgers. Het is bijvoorbeeld onbegrijpelijk dat ouderschapsverlof in een 1/10de-regeling kan opgenomen worden, maar voor het verlof om medische bijstand kan dit niet. Blijkbaar wordt er gedacht dat het zorgen voor een kind meer flexibiliteit vereist dan het zorgen voor een zorgbehoevende naaste, terwijl bij deze

persoon de ene dag ook de andere niet is. Soms kan de mantelzorger gaan werken, terwijl op andere momenten de aanwezigheid van de mantelzorger essentieel is.

Vlaamse aanmoedigingspremies als aanvulling op de federale verlofstelsels

Het verlof om medische bijstand, het palliatief verlof, het tijdskrediet voor zorg aan hulpbehoevende familieleden en het mantelzorgverlof zijn stelsels aangeboden door de federale overheid. De Vlaamse overheid versterkt dit in de privésector (zowel profit als social profit) door bijkomende aanmoedigingspremies.

Dankzij deze verlofstelsels kunnen mantelzorgers tijd vrijmaken voor zorg en worden ze hierbij financieel ondersteund. Veel mensen vallen echter uit de boot voor de Vlaamse aanmoedigingspremies. Een betere afstemming tussen deze premies, het tijdskrediet en de thematische verlopen is nodig. Dat kan door een volledige koppeling.

Wie minder gaat werken om mantelzorg op te nemen, ziet zijn inkomen flink dalen. En dat in een context die emotioneel en fysiek al heel zwaar is en enorm veel eist van mensen. Daarom moeten de Vlaamse aanmoedigingspremies voor wie halftijds of voltijds zijn/haar werk onderbreekt verhoogd worden, zodat wie mantelzorg verleent zijn/haar inkomen niet ziet dalen onder de Europese armoedegrens. Vandaag is het inkomensverlies nog zeer groot wanneer een mantelzorger voltijds onderbreekt.

Vooraf alleenstaande mantelzorgers en mantelzorgers van een ziek kind of zieke partner melden een te groot inkomensverlies in combinatie met de hoge gezondheids- en zorgkosten voor de zorgbehoevende naaste. Dit maakt dat het aanvragen van de verlofstelsels voor hen vaak een financieel struikelblok is, zelfs met de aanvulling van eventuele aanmoedigingspremies.

Uitzonderlijk verlof wegens overmacht

Loontrekkende mantelzorgers begrijpen niet waarom ambtenaren en onderwijspersoneel recht hebben op uitzonderlijk verlof wegens overmacht (maximum 4 dagen per jaar), terwijl zij dit niet hebben. Ook bij hen kan zich een plotse gebeurtenis voordoen (vb. een letsel bij de zorgbehoevende, een plotse verslechtering van de medische toestand van de zorgbehoevende), waardoor er sprake is van overmacht.

Outplacement

Outplacement die toegewezen wordt aan werkzoekende mantelzorgers houdt onvoldoende rekening met de noden en wensen van de mantelzorger. De focus van outplacement ligt voor mantelzorgers te veel op een match vinden tussen kwalificaties en de arbeidsmarkt.

Loopbaancoaching

Er is momenteel een gebrek aan loopbaancoaching voor mantelzorgers die omwille van de mantelzorgsituatie vrijwillig hun job hebben opgezegd. Momenteel is loopbaancoaching enkel mogelijk indien de mantelzorger werkt of een werkloosheidsuitkering ontvangt.

Mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid

Mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid is onvoldoende ingeburgerd bij werkgevers. Mantelzorgers ervaren nog steeds een grote drempel om hun mantelzorgsituatie te bespreken met de werkgever. Het

verplichte thuiswerk was/is voor een grote groep mantelzorgers een voordeel. Zij ervaren een betere 'zorgen-werken-leven'-balans en wensen dit geheel of gedeeltelijk verder te zetten na de coronacrisis. De omgekeerde ervaring werd eveneens beluisterd. Dit toont nogmaals aan dat de zoektocht naar een goede 'zorgen-werken-leven'-balans maatwerk is. Het kunnen en durven bespreken van maatoplossingen met de werkgever is voor mantelzorgers essentieel.

Hulpverleningsaanbod te weinig afgestemd op werkende mantelzorgers

Het hulpverleningsaanbod houdt te weinig rekening met de werkende mantelzorgers. Hulpverlening, ondersteuning, activiteiten ... zijn te weinig afgestemd op werkende mantelzorgers. Huidige vormen van ondersteuning zijn vooral afgestemd op niet-werkende of gepensioneerde mantelzorgers.

7. Nood aan toegankelijke en betaalbare thuiszorgdiensten (op maat)

Hoewel dit niet voor alle mantelzorgers het geval is, ondervinden velen de nood om bij hun zorg te kunnen terugvallen op kwaliteitsvolle thuiszorgdiensten. Omdat veel thuiszorgdiensten met personeelstekorten kampen, wordt het hoe langer hoe minder mogelijk voor mantelzorgers om een beroep te doen op de hoeveelheid uren thuiszorg die ze nodig hebben. Veel mantelzorgers melden dat ze verschillende thuiszorgdiensten moeten inschakelen om de benodigde uren in te vullen. Ook geven ze aan dat er telkens weer nieuwe medewerkers over de vloer komen.

Er moet komende jaren aandacht besteed worden aan de zorggerelateerde knelpuntberoepen op de arbeidsmarkt (verpleegkundige, zorgkundige, verzorgende), zodat thuiszorg kwaliteitsvol en op maat van de zorgvrager en mantelzorgers is.

Daarnaast zijn we er ook van overtuigd dat mantelzorgers en zorgvragers meer aansluiting moeten vinden met andere bewoners uit hun buurt of wijk. Deze buurtbewoners kunnen mantelzorgers en zorgvragers helpen met kleine zaken, waarvoor in principe geen professionele hulp nodig is, en dit kan

ook een oplossing bieden tegen de toegenomen eenzaamheid bij veel oudere zorgbehoevende mensen. We geloven dat de gesubsidieerde 'Zorgzame buurt'-projecten hier heel wat 'good practices' zullen opleveren, al blijft de aanwezigheid van zorgprofessionals in elke buurt een essentiële voorwaarde voor kwaliteitsvolle zorg.

Ook dient er sterker ingezet te worden op de betaalbaarheid van de zorg. Mantelzorgers geven aan dat ze vaak wel hulp willen inschakelen, maar dat het voor hen niet altijd financieel mogelijk is om een beroep te doen op voldoende professionele hulp. Waar elke Vlaming recht heeft op dienstencheques en de overheid de toegankelijkheid hiervan promoot, geldt niet hetzelfde voor zorg. Het gevolg is dat sommige mensen die nood hebben aan zorgverlening eerder poetschulp met dienstencheques inschakelen omdat dit in hun situatie betaalbaarder is.

8. Vroegtijdige zorgplanning en zorgvolmachten

In de knelpuntennota 2020 vermeldden we reeds een stijging in het aantal vragen over het vroegtijdig plannen van zorg. Ook in 2021 bleven we vragen ontvangen rond de juridische aspecten van bewindvoering, zorgvolmachten en de verschillende wilsverklaringen.

Dit knelpunt trachten de mantelzorgverenigingen deels zelf op te vangen en ontwikkelden in dit kader al een aangepast vormingsaanbod dat deze thema's op toegankelijke en laagdrempelige wijze toelicht. Deze vormen stellen we (gratis) beschikbaar aan mantelzorgers en zorgvragers, zowel in de vorm van webinars als lokale fysieke infosessies.